

سؤال: در مناطق آمریکای شمالی قبله بیشتر مساجد به سمت شمال شرق می باشد، و اساس آن محاسبات دقیقه بر اساس مثلثات کروی است بنابر قاعده اقرب الطرق هو الإتجاه المستقيم المقصود في القبلة؛ ولی ندرتا بعضی از مساجد وجود دارد که قبله شان تقریباً با ۹۰ درجه اختلاف با بقیه مساجد؛ به سمت جنوب شرقی است؛ یعنی کمی از شرق به سمت جنوب است، و مستندشان اینست که چون خطاب شارع مقدس در تکالیف عموم مردم بوده؛ لذا محاسبات دقیقه که ویژه خواص از مردم است را ملاک قرار نداده، و در این باره اتجاه عربی ملاک و منظور شارع است، و از آنجا که آمریکائیان مکه را در سمت مشرق خود می دانند، پس عرفاً برای توجه به مکه باید رو به سوی شرق نموده و چون سرزمینهای خود را شمالیت از مکه می دانند، پس از شرق به سمت جنوب باید مایل بشوند، پس سمت جنوب شرقی همان قبله مطلوب شارع برای این بلاد است، کدامیک از این دو نظریه صحیح است؟ تکلیف چه بوده؟ لطفاً توضیح بفرمایید.

جواب: شکی نیست که قبله همانا رو به سوی کعبه و حرم الهی (مکه) نمودن است، و رو نمودن به چیزی با اتجاه مستقیم محقق بوده، و اتجاه مستقیم به یک نقطه همان خط کوتاهتر از همه خطوط منتهی به آنست، و از هر راه که علم به این امر حاصل شود عمل به آن مجزی است، و قواعد مثلثات کروی یک روش علمی و دقیق برای تحصیل جهات در نقاط روی یک کره است، و اختلاف تیجۀ روش حسّی و عرفی صحیح با تیجۀ روش دقیق علمی به این قدر باید باشد. اما این تقابل مذکور ناشی از عدم صحت روش عرفی یا حسّی فوق الذکر است، و آن تیجۀ القاءات نقشه های مسطح از کره زمین است که نسبت موضع همه نقاط را به یکدیگر صحیح نشان نمی دهد، بلکه جهات موهوم و غیر واقعی را به بیننده القاء می کند، و این القاء غلط بجز در باب قبله آمریکای شمالی، نسبت به قاره آمریکای جنوبی و نواحی سیری و مغولستان و کره و ژاپن و استرالیا هم وجود دارد، بلکه نقشه های مسطح تنها از شهر مکه تا سی درجه به شرق و به غرب از شمال تا جنوب؛ شاید بتوانند نمایانگر مواضع قبله تقریباً صحیح باشند، چه تنها در این محدوده مکه است که قبله نقشه مسطح موافق واقعیت کروی آن می باشد. ولذا در تیجۀ القاءات موهوم نقشه های مسطح در ذهن شخص، نقطه ای را که شمال شرقی است (بخاطر تسطیح نقشه کروی) به ذهن (مانوس با نقشه های مسطح) جنوب شرقی القاء می کند. و اما آنچه که تعبیر شده است به حسّ معمولی عرف؛ پر واضح است که حسّ عادی عرف اصلاح نقاط بعیده در اقصای کره زمین را تشخیص نمی دهد، تا چه رسد به اینکه جهت آنرا مشخص کند، و آن جهتی که برای آن نقاط در ذهن می شناسد؛ در حقیقت ناشی از شنیده های غیر دقیق یا القاءات نقشه های مسطح است، البته حس عرف صحیح و واقعی؛ را می توان با آزمایش آسان و ساده ای (که برای

همگان میسر بوده) بدست آورد: ابتدا دو نقطه مکه و یکی از بلاد امریکای شمالی را در روی کره جغرافیایی با سوزنی معین نموده، و با اتصال دو نقطه به وسیله نخ کشیده (بدون هیچگونه خمیدگی) خط مستقیم میان مکه و آن بلد را رسم نماید، زاویه حاصله بین آن خط و بین نصف النهار آن بلد؛ همان زاویه انحراف قبله آنچا از شمال یا جنوب است. نتیجه این تحقیق حسی عرفی (که برای عامه ناس هم قابل تحصیل و تشخیص است) با نتیجه محاسبات علمی (بر اساس قواعد مثلثات کروی) نه تنها اختلاف فاحشی نداشته؛ بلکه مطابق است. بنابر این: بلاد مختلفه امریکا؛ از بوستون تا میامی؛ و از لوس آنجلس تا سیاتل؛ همگی قبله شان: سمت شمال متمایل به سوی شرق می باشد، البته مقدار انحراف از شمال به شرق؛ بر حسب بلاد مختلف بوده که از ۱۶ درجه تا ۸۸ درجه می باشد . [شماره ثبت: (۶۳۹) منبع: المسائل المغربية]